

Jerzy Borzyszkowski

Anna Żurakowska (1921-2015) :
dziennikarka Polskiego Radia w
Gdańsku, od lat 60. obywatelka
Kanady, współtwórczyni i dobry
duch Instytutu Polskiego "Kaszuby"
w Ontario

Acta Cassubiana 18, 423-425

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Józef Borzyszkowski

ANNA ŻURAKOWSKA (1921–2015)
– dziennikarka Polskiego Radia w Gdańsku,
od lat 60. obywatelka Kanady, współtwórczyni
i dobry duch Instytutu Polskiego „Kaszuby”
w Ontario

Annę Żurakowską poznaliśmy bliżej przed laty jako współautorkę i redaktorkę ciekawego albumu, wydanego przez Instytut Polski Kaszuby w Kanadzie pt. *The proud Inheritance – Ontario’s Kaszuby*, Ottawa 1991. Książka ta powstała dzięki pomocy finansowej rządów Prowincjonalnego Ontario i Federalnego Kanady oraz Polskiego Funduszu Milenium i Fundacji im. Adama Mickiewicza. Jej egzemplarze, jakie dotarły do Polski, spotkały się z bardzo życzliwym przyjęciem, zwłaszcza na Kaszubach, w Gdańsku. Album ten zawiera m.in. ciekawy tekst A. Żurakowskiej pt. *Kaszubi w prowincji Ontario i emigracja polska po drugiej wojnie światowej*. – Prezentuję go w całości – w języku polskim – w książce pt. *O Kaszubach w Kanadzie. Kaszubsko-kanadyjskie losy i dziedzictwo kultury*, Gdańsk – Elbląg 2004. Tam też zamieściłem jej *Krótką historię Polskiego Instytutu Kaszuby* („Polish Heritage Institute Kaszuby”), powstałego w 1985 roku z inicjatywy osób zamieszkałych głównie w Ottawie, a reprezentujących powojenną emigrację polską do Kanady, mających domki letniskowe na ontaryjskich Kaszubach.

Wśród 24 członków założycieli znalazła się Anna Żurakowska. Jak napisała w przywołanym tekście – „Członkowie Instytutu postawili sobie za cel podtrzymywanie polskich tradycji na Kanadyjskich Kaszubach i udokumentowanie historii tego regionu, począwszy od lat przybycia pierwszych kaszubskich osadników w roku 1858”. – Obok wspomnianego albumu (2500 egz.), dotąd najwybitniejszego dokonania Instytutu, były to stosunkowo nieliczne imprezy, głównie rocznicowe wystawy i promocja Kaszub w kanadyjskiej prasie oraz współpraca z ZHP i lokalnym Kościołem, a także przygotowania do założenia Muzeum w Wilnie...

W kryzysowej sytuacji w 1997 roku – zamierania działalności Stowarzyszenia i zaginięcia ówczesnego prezesa wraz z pieniędzmi zebranymi na cele organizacji Muzeum, jego przewodnictwo powierzono Annie Żurakowskiej, dotychczas wiceprezesowi, a Tadeuszowi Kay’owi stanowisko wiceprezesa. Pod ich kierownictwem Instytut był m.in. współorganizatorem ważnych pobytów w Ontario ZPiT „Kaszuby” z Kartuz w 1997 i 2000 roku. Jego członków gościli m.in. Anna i Janusz Żurakowscy w swoim pensjonacie turystycznym „Kartuzy” w Barry’s Bay. Instytut wsparł też finansowo Henryka Bartuła, twórcę filmu dokumentalnego o ontaryjskich Kaszubach. W 1990 r. włączył się też w akcję uczczenia pamięci ks. Rafała Grzondziela, którego upamiętnia kamień z pamiątkową tablicą, zlokalizowany w sąsiedztwie Grzondzielowej kaplicy i „Katedry pod sosnami”, podczas poświęcenia którego przemawiała m.in. A. Żurakowska.

Od 2000 roku Instytut wspólnie z założonym w 1997 roku w Wilnie stowarzyszeniem Wilno Heritage Society, tworzącym znany dziś i rozbudowywany od lat skansen, organizuje 3 Maja Dzień Polski w Wilnie. Nadal reprezentuje też Kaszuby w przedsięwzięciach ogólnokanadyjskich, ukazujących bogactwo etniczno-kulturowe Kanady.

W 2001 roku byłem gościem Instytutu i domu Żurakowskich, a moim cicerone po Kaszubach w Ontario był wiceprezes Tadeusz Kay. Już wtedy mówiliśmy wiele o potrzebie jeszcze bliższej współpracy kanadyjskich Polonusów z ontaryjskimi Kaszubami...

Przed laty, gdy po śmierci Janusza Żurakowskiego Pani Anna zamieszkała w Domu Seniora w Barry’s Bay, prezesostwo IP Kaszuby przeszło w ręce wspomnianego H. Bartuła, związanego wielorako z Gdańskiem, wspierającego dziś działalność Wilno Heritage Society.

Janusz Żurakowski – wybitny lotnik polski i kanadyjski pilot – oblatywacz – w 2003 roku uhonorowany został nazwaniem jego imieniem parku – „Żurakowski Park” w Barry’s Bay, stolicy „naszej Małej Ojczyzny Kanadyjskiej”, jak napisano o tym szeroko na łamach „Związkowca” (nr 31, 31.07.2003).

Pan Janusz, dobry duch pensjonatu „Kartuzy” i Polskiego Instytutu Kaszuby zmarł 3 lutego 2004 roku. Pośmiertnie uhonorowano go oryginalnym pomnikiem w Barry’s Bay, a Kartuzy na Kaszubach w Polsce nazwały jego imieniem Bibliotekę Miejską. – Już wtedy pomyślałem, że patronką tejże biblioteki winna być także Anna Żurakowska, która tuż po wojnie jako Anna Danielska pracowała w Polskim Radio Gdańsk w Sopocie. Wtedy to poznała m.in. Kartuzy, opracowując o nich i o Kaszubach niejedną audycję. Stąd, gdy zamieszkała wraz z poznanym w Kanadzie mężem Januszem na Kaszubach w Ontario, ich pensjonat nad wspaniałym jeziorem w sąsiedztwie Barry’s Bay zyskał miano Kartuzy.

Pani Anna urodziła się 3 grudnia 1921 roku w Łańcucie. Zmarła 6 września 2015 w Barry's Bay. Ich kanadyjskie dziedzictwo przejęło m.in. dwóch synów, z których jeden zakorzenił się także na ontaryjskich Kaszubach, biorąc żonę z tegoż świata! Oboje Żurakowscy spoczywają dziś na przykościelnym cmentarzu parafii św. Jadwigi w Barry's Bay, niedaleko grobu najwybitniejszego spośród ontaryjskich Kaszubów ks. prałata Piotra Biernackiego (1888–1958), twórcy tej parafii, pochodzącego z parchowskich Biernackich i Lillów.

Czytając polonijne, kanadyjskie wspomnienia pośmiertne, poświęcone śp. Annie Żurakowskiej, ze smutkiem stwierdziłem, iż ich autorzy nieco jakby zapomnieli – pominęli wiele jej własnych dokonań. Jedno z nich głosi tytułem „Zmarła Anna Żurakowska – żona oblatywacza Auro Arrow”. A jego treść: „W niedzielę, 6 września zmarła zasłużona dla kanadyjskich Kaszub, harcerzy i całej Polonii, Anna Żurakowska. Była żoną Janusza Żurakowskiego – wybitnego pilota myśliwskiego i doświadczalnego, jednego z najbardziej znanych Polaków w historii Kanady. Za wkład w rozwój kanadyjskiego i światowego lotnictwa uhonorowano go wieloma odznaczeniami wojskowymi, między innymi Virtuti Militari, Krzyżem Walecznych i Krzyżem Komandorskim Orderu Zasługi dla RP. W latach 60-tych Anna i Janusz Żurakowscy osiedlili się na Kanadyjskich Kaszubach i prowadzili Ośrodek Turystyczny. Część swojej posiadłości oddali harcerzom na obozy letnie. Pani Anna była szanowaną osobą w Barry's Bay. Jaka sama mówiła w filmie dokumentalnym »Żura« – o człowieku, który został bohaterem Kanady, na ulicy poznawali ją ludzie, których sama nie znała, a którzy wiedzieli, że była żoną Janusza Żurakowskiego, którego pomnik stoi w Barry's Bay”. – Mam cichą nadzieję, że także tam lub w Wilnie stanie rychło jakiś choćby skromny znak pamięci – stołmny kamień poświęcony Annie Żurakowskiej, a jej imię zostanie dopisane do imienia męża jako patronów Biblioteki Miejskiej w Kartuzach. Nie tracę też nadziei na dalszą działalność Instytutu Polskiego Kaszuby w Kanadzie i jego współpracę także z Instytutem Kaszubskim w Gdańsku.

Pani Anna wraz z mężem Januszem w 1998 roku została uhonorowana Medalem Stolema. Dwa lata wcześniej w 1996 roku decyzją Prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego została odznaczona Krzyżem Oficerskim Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej. Na trwałe wpisała się w dzieje Kaszubów i Polonii w Kanadzie, jak i w naszą „Historię Kaszubów”, będącą *in statu nascendii*.